

Leto II



Uredništvo in uprava:
Ljubljana,
Novi trg št. 4/II

ZBOR

Štev. 24

Naročnina: letno Din 24—
polletno „ 12—
četrtno „ 6—

Izhaja vsak drugi četrtek

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA LJUDSKEGA GIBANJA ZBOR

Razvaline

Vrnil se je vojak po vojni na rodno grudo. Svojo mladost in zdravje, vse, kar je imel, je žrtvoval za domovino. In ko je trobač na bojnih poljanah odtrobil »prekini paljbu«, je vojak po dolgih letih odšel domov.

Toda, ko je prišel domov, se je zdržal. Na mestu, kjer mu je nekoč stala hiša, je našel pogorišče, razvaline...

Odšel je k županu, da mu ta najde začasno streho. In vnovič se je zdržal. Župan je bil — dezertar v vojni, iz katere se vojak vrača.

Z zaničljivim pogledom je župan posmehljivo oplazil vojakove grudi, na katerih so se lesketala odlikovanja in pod katerimi so se še rdečile komaj zaceljene rane in ga poslal k občinskemu odborniku.

Občinski odbornik je v vojni služil sovražniku, poslal je vojaka k naslednjemu odborniku. Naslednji odbornik je bil znan verižnik in vojni dobičkar, ki se je odkrižal vojaka z naslovom na sledečega odbornika. Ta je bil v vojni osvobojen kot nenadomestljiv v — politiki, oni kot nenadomestljiv v — žurnalistiki itd. itd.

Kakor vso vojno, so »vojevali« naprej po vojni z edinim orožjem — s prevaro, z edinim prepričanjem — z denarjem!

Vojak pa se je vrnil na pogorišče in sedel med razvaline. Gledal je na razvaline okrog sebe in mislil — na osvobodeno in zedinjeno domovino.

Dolgo je tako sedel, zatopljen v svoje misli.

Naenkrat pa je vstal, pogledal proti občinski hiši in zaklical:

Bojnih tovarišev si spet poiščem in drugih poštenih. Zberemo se spet na veliko duhovno vstajo. Kajti našo domovino smo osvobodili samo na pol! Zedinili smo — nepoštene.

Zmotno smo mislili, da smo že opravili svoje delo. Domovino treba osvoboditi popolnoma. Zediniti treba — poštene!

Domovina ne trpi polovičarskega dela. Povsem čista hoče biti. Vse poštene hoče zediniti.

da bosta resnica in pravica Božja, ki sta bili neprestano gaženi in ponižani, — povišani in zopet postavljeni na svoja mesta v državi in narodu našem;

da zavzameta zopet svoji častni mesti junaštvo in mučeništvo v našem narodu, strahopetci in grabežljivci pa da se raztopijo kakor se vosek raztopi pred obličjem ognja;

da oblast zopet postane požrtvovalna in resnična služba ljudstvu, državi in Kralju namesto, da je, kakor do sedaj, le gostilja sitih in pirovanje spletkarjev;

da se tako država zopet približa ljudstvu, njegovim potrebam in njegovim težavam;

da se odstrani pečat tujčevega duha z narodne države in da se vrne svoboda vsemu tistemu, čemur je potrebna;

da zasije Kraljevo obličje pred Njegovim ljudstvom, da se bo Kralj bal samo Boga, da Mu bodo modrost, milost in moč veselje pravičnim in temelj modrih ljudskim zakonom, tako da bodo Njegovi nasprotniki edino le tisti, ki delajo — brez zakonje...

mu nacionalnemu programu. Kakor se v Nemčiji ne smejo pomiriti katoliški in protestantski Nemci, kakor se pobožni Slovaki ne smejo preveč približati svobodomiselnim Čehom, se pri nas ne smejo pomiriti katoliški in pravoslavni Jugoslovani! Tak enoten narod bi bil preveč nevaren italijanskemu imperializmu, ker bi preveč oviral za prodiranje proti vzhodu, in pa ker bi zlasti nasprotoval gorečim simpatijam do »vernih« Habsburžanov, simpatijam do pobožne Avstrije in apostolske Ogrske. Zato je naš odgovor: Od naših notranjih zadev inozemci roke proč.

Naše notranje razmere bomo uredili mi sami, nikdar pa ne s sistemi, kateri so se doslej pokazali kot popolnoma nesposobni. Ne z volitvami, ki se izvajajo na znan način, in ki dajejo predobro znane rezultate, ne s kričanjem o nacionalizmu, temveč z energičnim smotrenim gospodarskim in socialnim delom. To gospodarsko in socialno delo pa bo mogoče edino le, če nam ga ne bo oviral danes v naši državi vsemogočni kapitalizem. V tem ravno — v izbiri sredstev, s katerimi se da ta ovira odstraniti, pa se bistveno razlikujemo od vseh drugih.

Demokrati pravijo: Kapital je vsega mogočen, je nepremagljiv, zato si ne razbijamo glave ob zid, temveč poskušajmo se mu prikupiti, bodimo mu pokorni in vdani, pa se bo dobil za marsikatero od nas vodilnih dober stolec, pa tudi ubogemu ljudstvu bo od časa do časa odpadla kaka drobtina. Bistveno pa se razlikujemo tudi od marksistov. Ne bomo zažigali tvornic, ne bomo jih poganjali z zrak, ne bomo klali naših inženirjev in potem uvažali nemške, klali in pogajali iz dežele krščanske podjetnike, da pridejo na njihovo mesto Finkelsteini in podobni, ne bomo vpili in ne vpijemo, da je treba kapital uničiti za vse večne čase, ker vemo in vidimo to najbolj na Ruskem, da iz takega postopanja in kričanja nastane le nov kapitalizem, ki je še grši in še krutejši, in še manj krščanski kakor prejšnji.

Kapital je gospodarski element, kakor sta ogenj in voda naravna elementa. Kakor ogenj in voda, kadar lahko divjata prosto, neovirano in neurejeno, povzročata strašno škodo, bedo in nesrečo, tako to dela kapital, če lahko z vso elementarno vsegamogočnostjo divja, kakor sedaj pri nas. Kakor pa sta ogenj in voda neprecenljiva pomočnika človeku pri njegovem delu za življenje in mu dajejo, uporabljena pod njegovim vodstvom in obvladana z njegovo voljo, stalno neizčrpne vire velikega blagostanja, tako je kapital, ki ga ima v popolni oblasti, v vajehtih sposoben vzrok državnega voza, čistih in krepkih rok, kateri v slučaju potrebe tudi biča ne štedi, važen in koristen faktor v narodnem gospodarstvu! Tak kapital, ki večja produktivnost, ki bo izvrševal svojo socialno nalogo in jo bo moral izvrševati, ker bo od vestnega državnega krmilarja po zakonu strogo nadzorovan, bo dajal našim ljudem kruha, dobrega belega kruha, ne kot miloščino, ne radi pravovernega priporočila kake mežnarje, temveč zato, ker ta kruh vsakemu sinu našega naroda po vsej človeški in božji pravičnosti gre. Poleg tega bo moral postopoma preiti anonimni kapital iz rok zakrinkanih poedincev v roke javnih zadrug in s tem v roke celotnega naroda samega.

To je naše stališče, zato se borimo, ne s kričanjem za ideali, pač pa za resnični ideal, ki ima svojo trdno podlago v realnosti. Le domovina, v kateri vladata red in pravica, v kateri vlada vse blagostanje, kolikor ga je pri vsem bogastvu mogoče, kjer pomaga brat bratu, le taka domovina ima za sinove resnične patriote, ki v tujini sanjajo o njej, hrepene po njej in povečujejo njeno slavo! Brez inozemskim intrigantom in njihovim pristašem, hujskajočim hlapcem, pa ne bo več niti hrvaškega niti kakega drugega vprašanja, temveč bo resničen sporazum

za vse večne čase. Praznikov bo tedaj vsaj po okusu jeseniškega dohtarja morda premalo, delavnik bo dan resničnega dela, kar pa bo praznikov, bodo to dnevi resničnega zadovoljstva in bratske sloge in ne dnevi, ko bi se morali požrtvovalni prijatelji domovine in udani sinovi svojega naroda boriti z zaslepljenci, nahujskanimi od temnih sil.

To, tovariši, bo država Zbora. Pa utegneta vprašati: »Kdaj bo?« Tudi od nas, tovariši, je odvisno, kdaj bo! Čim požrtvovalnejši bomo, čim bolj bodo čiste in strnjene naše vrste, čim bolj borbeni in požrtvovalni bomo, čim bolj se bomo držali načela: eden za vse, vsi za enega — tem preje bo! Zato, tovariši, na delo v Zbor!

Kot zadnji govornik je govoril starešina organizacijskega področja za Dravsko banovino tov. Ture Šturm, ki je med drugim dejal:

»Moj tovariš predgovornik vam je lepo orisal glavno oviro vsakega gospodarskega in socialnega napredka pri nas, pa zato tudi glavni vzrok političnih zmešnjav. Slišali ste, da je ta ovira, ta vzrok, gospodarski sistem svobodnega kapitalizma.

Ker vidim, da pripada največ navzočih tovarišev delavskemu stanu, zato mi dovolite, da pokažem, kako ta sistem izkorišča delavca in kaj pravi v tem oziru naš program.

Pri sistemu svobodnega, nevezanega narodnega gospodarstva je z njegovim duhom prežeta predvsem zakonodaja. Načelo tega duha je: vsak skrbi za sebe! Zato je tudi delavstvo v svoji borbi za vsakdanji kruh navezano le na sebe, na samopomoč. Je sicer kulturni škandal, da je mali človek v XX. stoletju, ko je baje že davno odpravljeno suženjstvo, prepuščen na milost in nemilost močnejšemu, toda, je pač tako!

Po tem sistemu velja pač kapitalistični zakon ponudbe in povpraševanja in po tem zakonu je pač delo — blago. Delavec ponuja blago — delo, kapitalist povprašuje po blagu — delu. Po tem se tudi odreja cena blagu — mezda.

Sindikalna delavska združenja predstavljajo kartel prodajalcev dela, zveze poslodavcev pa po tem takem organizacijo kupcev dela. Delavske organizacije streme za povišanjem cene, organizacije poslodavcev pa za znižanjem. Pri tem so seveda slednji mnogo na boljšem, ker za njih nakup blaga ni vprašanje obstoja (ponudba je posebno pri sedanjih nezaposlenosti ogromna, pa lahko kupiš kadar hočeš), medtem ko je za delavca življenjsko vprašanje, če in kdaj bo prodal svoje delo ali ne (če nima dela, nima zaslužka, nima sredstev za izdrževanje sebe in svoje družine).

Ta večna borba povzroča motnje v narodnem gospodarstvu in samo v toliko se ta zadeva tiče liberalne države, t. j. države s svobodnim kapitalizmom. Zato država gleda, da pride do kolektivnih pogodb, službenih pragmatik itd.

Toda te kolektivne pogodbe so vse prej kot idealna rešitev za delavca.

Predvsem postanejo s pogodbo urejene mezde normalne mezde, ki se torej na ta način nivelirajo, t. j. izenačijo, brez ozira na individualno delo, poleg tega pa niti niso nobeno jamstvo pred nižjo mezdo od pogojene. Slednjič je taka pogodba vrela kaša, okrog katere se kakor mačka vrti tako delavec kakor poslodavec in oba skušata, da jo nagrizeta in izigrata sebi v korist. Da posebno delavec kot slabšeji ni pri tem nikdar miromen, je jasno. Poleg tega pa seveda po »demokratskih« načelih nimamo enotnega delavskega združenja, ampak jih imamo kar več strankarsko različno pobravljenih, ki se zopet med seboj izigravajo. Seveda tudi okrog kolektivne pogodbe, okrog česa pa bi se sicer?

Če te napadejo razbojniki, imaš pravico silobrana, če pri tem preveč otepaš okrog sebe, se ti pa lahko zgodi, da te pokliče oblast še na odgovor radi prekočenja silobrana.

Nezadržno naprej!

Po ustanovnem občnem zboru v Kranju, prav takšen zbor v Žirovnici - Breznici

J. L. G. Zbor nezadržno napreduje po Gorenjski

Dne 21. t. m. smo imeli naš dan v Žirovnici-Breznici. Ustanovili smo tudi tukaj novo postojanko našega Zbora.

Ustanovni občni zbor je otvoril predsednik pripravljalnega odbora tov. Vidic Andrej in v toplih besedah pozdravil vse navzoče. Sledile so takoj volitve, pri katerih so v odbor izvoljeni sledeči tovariši:

Predsednik: Vidic Andrej, tov. del. Rodina; podpredsednik: Legat Anton, tovarniški del. Selo; tajnik: Matič Egidič, tov. del. Moste; blagajnik: Krč Franc, tov. del. Selo. Odbor: Anderle Ivan, tov. del. Smokuč; Starič Jože, tov. del. Žirovnica; Rakar Ivan, trg. pom. Smokuč; Šlibar Jože, tov. del. Moste. Revizorji: Artelj Miha, čev. moj. Breg; Bulovec Anton, tov. del. Smokuč. Delegati: Anderle Ivan, Starič Jože.

Novi krajevni organizaciji JLG Zbor v Breznici so čestitali v imenu sreske organizacije Radovljica, tov. Pogačar Ivan, v imenu krajevnice organizacije Radovljica, tov. Debelak Franc, v imenu organizacije Bled, tov. Stare Tone, za Jesenice, tov. Šifer Ludvik, za tov. sosednjo sreza, predsednik krajevnice organizacije v Kranju, tov. dr. Demšar.

Nato je spregovoril član banovinskega odbora Zbora in tajnik sreske organizacije Radovljica, tov. dr. Mirko Triller, ki je med drugim dejal:

V času, ko so župni staroste Sokola Kraljevine Jugoslavije in mnogi Zboraši v različnih preiskavah, so naši časopisi polni poročil o »sporazumu«, s katerim se razkosava naša država. Čisto neovirano imajo javne in tajne konference o spremembi samih temeljev naše ustave. Na javni seji visokega občinskega parlamenta na Jesenicah se je celo sprožila misel, da bi se v spomin na ta veličasten (!?) »sporazum« uvedel nov državni praznik! Če bo šlo tako naprej, bo državnih praznikov kar mrgolelo. Mi smo se znebili Avstrijcev 29. oktobra, Rateče svojega tujca šele pozneje, ker so se Itali-

jani šele pozneje umaknili odondot, naši rojaki iz Logatca bodo imeli zopet drug dan za praznik. V radovljiškem srežu lahko pričakujemo, da proglase po vzorcu dr. Mačkovega rojstnega dne rojstni dan dr. Šmajde za državni praznik itd.

Mi smo vsega tega zapravljanja dragocenega časa, na drugi strani pa zane-marjanja najnujnejšega gospodarskega in socialnega dela v najresnejših in morda usodnih časih, siti do grla in baš zato nastopamo. Ne borimo se kljub vsem preiskavam proti redu v državi, temveč ravno nasprotno proti neredu! Trdimo, da je nacionalizem brez istočasnega socialno-nacionalnega in načrtno gospodarskega udejstvovanja prazna fraza in pogosto le kričavost, za katero se skriva marsikaj drugega, posebno sebičnost in prav posebno sebičnost kapitalizma in njegovih hlapcev.

Najmanj pol hrvaškega vprašanja je v gospodarski brezdelnosti, zanemarjanju najvažnejših gospodarskih in socialnih dolžnosti merodajnih napram prebivalstvu. Nepotrebna beda in nered sta najboljša podpornika najradikalnejših razdiralnih hujskarij. Edino orožje proti temu je delo za gospodarsko blagostanje in izvajanje najširše socialne pravice tudi nasproti najslabšim. Dokler pa bodo na Hrvaškem razsežne ploskve, kjer ima narod najnižji življenjski standard cele Evrope, toliko časa je jasno, da ti ljudje ne bodo vzklikali s ponosom, da je Jugoslavija močna država blagostanja in pravice.

K tem pride še dejstvo, da je danes na Hrvaškem notorično poleg frankovcev najbolj zagrizen nasprotnik jugoslovanske skupnosti — klerikalizem, tisti klerikalizem, katerega leta 1918. na Hrvaškem niti bilo ni. V tem tiči velik del druge polovice krivde, zakaj je hrvaško vprašanje težko, zakaj sploh je.

načrt, ki je diametralno nasproten naše-

PREGLED TISKA

»Slovenec« piše:

Kršćanstvo ima svojo »fronto«, ki pa ne more biti ne demokratična, ne fašistična in ne komunistična, ampak obče človeška. Demokracija poudarja važnost svobode in pomen poedinca, — krščanstvo tudi; komunizem je vnet za občestvenost in materialni napredek družbe, — krščanstvo tudi; fašizem polaga posebno važnost na discipliniranost in avtoriteto, — tudi krščanstvo je zavzeto za avtoritarni princip. Vsi ti sistemi imajo vsak za sebe del resnice, krščanstvo pa ima vso resnico, ki mu pomaga ločiti pravo od zmote in ki ga usposablja, da nastopa kot voditelj in učitelj narodov.

Kaj je torej zahteva časa? Da se vsi katoličani živo zavedamo, da ni nikjer tako popolno utelešenje ideal človeka poedinca in človeške družbe kakor v krščanski družbi.

Dr. Milan Vidmar pa piše v svoji pravkar izišli knjigi »Med Evropo in Ameriko«:

»Človeštvo pa živi in mora živeti z glavami, ki jih ima. Človeštvo ne more čakati, da dozori in se vdajati na milost in nemilost sovražnemu naključju. Zato posega po zasilih sredstvih, ki naj nadomestijo razumno glavo slehernika. Človeštvo se muči, ker je nezrelo.

Dva tisoč let bo kmalu preteklo, odkar imamo prvi veličastni poskus osrečiti trpeče človeštvo brez samih razumnih glav. Jezus Kristus je podaril človeštvu ljubezen, ki naj bi združila vse ljudi v srečen, živ organizem.

Kršćanska ljubezen je bila ogromna tvorila, ki je popolnoma nadomeščala nezmožljivo razumsko silo, dokler je bila živa, vroča. Vera je kos vsakemu spoznanju, dokler je čvrsta, trdna. Vera ne razmišlja, ljubezen ne računa. Verno človeštvo, napojeno s čisto ljubeznijo do bližnjega, bi bilo lahko srečno.

Človeštvu bi bila dovolj ena sama razumna glava, če bi ji slepo verjelo in ji slepo sledilo. Imelo jo je. Verjelo ji je. Sledilo ji je. Toda v teku stoletij so se neprestano oglašale v njem druge glave, male in velike. Vera je začela pešati, ljubezen ugašati, ker je ni podprl razum.

Danes posega človeštvo po nasilju, ko poskuša uveljaviti svoje razumne glave. Človeštvo pozna zlorabo vere in grdobije, ki se skrivajo pod plaščem krščanske ljubezni. Človeštvo ne veruje več svojim poedincem. Zavedajo se pa njihovih ozkih glav jih s silo uvršča v razumno življenje...

Brutalno povedana resnica, ampak — resnica!!

»Völkischer Beobachter« z dne 1. t. m. piše v članku iz — Beograda, pod naslovom »Razgovori na Balkanu o vzgoji mladine« med drugim tudi tole:

Cisto jasno smo dobili vtis, da pod močno osebnostjo ministrskega predsednika pridobiva tako v upravljanju države, kakor v vodstvu mladine, misel avtoritativne vladavine. V Jugoslaviji sta v glavnem dve mladinski zvezi, in sicer: »Sokol« ter »JRZ mladina«. Obe priznavata obstoječo obliko vladavine...

Tudi pri kolektivnih pogodbah pride včasih do silobrana — do stavk. Pa tudi do — prekoračenja silobrana. Seveda pa igra pri tem prav čisto zelo »hvaležno« vlogo tudi »ljubo« strankarstvo. Skratka: tisti, ki je navadno poražen, je tisti, ki je slabši, je — delavec! Čeprav je mogoče politično celo »zmagal«.

Kakšno je pa naše stališče?

Zbor predvsem zavrača pojem, da bi bilo delo blago. Da, Zbor celo zanika, da bi bil kapital poleg prirode in dela, sploh eden od treh temeljnih činiteljev proizvodnje, kakor to uči tzv. klasična ekonomska veda, temveč trdi, da so njeni temeljni činitelji: priroda, ljudska delovna moč ter ustvarjajoča energija naroda in posameznika. Kapital je šele proizvod teh činiteljev.

Ustvarjajoča energija in delo šele ustvarjata iz prirode kapital, ne pa narobe. Po zborovski ideologiji je torej delo ustvarjanje v korist celote — skupnosti, nasproti kateri imajo vsi deli celote svoje dolžnosti tako poslodavec kakor poslojemalec, država pa ima dolžnost, da vsakomur omogoči, da lahko svoje sposobnosti in sile tudi res izkoristi v polni meri.

Zato delodajalec ni kupec, niti delojemalec prodajalec, temveč je razlika med obema samo v načinu in vrsti njihovih dolžnosti nasproti celoti. Oba ustvarjata dobrine ob pravični nagradi v zadostitev potreb skupnosti potrošacev.

Med Evropo in Ameriko

»V svojem petinštiridesetem letu stojim vnovič tik pred smotrom, ki ga že vidim v megli pred seboj. Zakaj sem se vnovič ustavil? Zakaj so se začela v meni plaho oglašati vprašanja: zakaj živim, zakaj delam, zakaj gorim v dvojnem plamenu?

Moja razmišljanja so sedaj polna občutkov. Moje samotne ure so polne sočutja z neštetimi glavami, ki jih zanemarljivo sramotni družbeni red, ki jih uničuje slepo naključje. Moje misli krožijo sedaj okoli velikih problemov človeštva, ki so hkrati tudi moji veliki problemi, ki so važnejši od vseh šahovskih in vseh elektrotehničnih.

Morda se bo iz njih izvila nova življenjska smer, tretja, ki jo bom morda doživel. Tudi njo bom našel sam, ne da bi se kdo zmenil za tesnobo moje duše, ne da bi jo kdo potreboval.

Tako piše g. dr. Milan Vidmar šele prav na koncu predzadnje šestine svoje pred tednom izišle knjige »Med Evropo in Ameriko«.

Nam se zde šele te vrstice dejanski uvod h knjigi — čeprav ima knjiga svoj uradni uvod —, kajti šele te besede nam povedo, iz kakšne notranje potrebe in pobude svoje duše je pisatelj napisal knjigo.

Zakaj smo ravno Zboraši prvi, ki smo se oglašali radi nove knjige? Zato, ker tudi mi delimo tesnobo pisateljeve duše, ker je ves naš program en sam krik proti sramotnem družabnem redu, ker se nas je posebno radi naše miselnosti najbolj globoko dojmila vsebina te knjige, ker smo se — pa še kako — zmenili za tesnobo sorodne duše in ker smatramo, da jo še prav posebno potrebuje — naš narod.

Danes, res, se tega narod kot celota še ne zaveda, ker, tudi po pisateljevih besedah, še dolgo ne bo človeštva s samimi razumnimi glavami, pač pa jo potrebujejo za narod ljudje tiste generacije s štirimi križi na plečih, ki so si stavili za življenjski smoter delati za dobrobit celote — naroda in zbirati v svojih vrstah može enakih smotrov.

»Večina učeče se mladine si hoče priboriti diplomu, z diplomu javno službo, s službo stalen zaslužek in pa — pokojnino. Na delo misli malokdo. Mirno življenje, napolnjeno z nepomembnimi vsakdanjostmi, je premnogim mladim glavam ves življenjski smoter«, pravi pisatelj.

Mi imenujemo take ljudi purgarje in smo že čisto pisali o njih v našem listu, kot o naši narodni nesreči. Tem dragocenejši pa so nam zato inteligenti, ki niso — purgarji. Če ima inteligent, ki poleg tega že uživa glas učenjaka in misleca, dovolj poguma, da napiše podobno knjigo, kakor je knjiga »Med Evropo in Ameriko«, potem nas je manj strah za usodo našega naroda.

Naše skromno mišljenje je, da ni imela samo »Naša založba«, kakor trdi pi-

satelj, dovolj poguma, ko se je lotila njegove knjige, temveč da ga je imel še več pisatelj sam. Postaviti danes, pri sedanjem »javnem mnenju« ugotovitve, kakršne postavlja pisatelj v svoji knjigi, zahteva poleg vsega ugleda, ki ga ima leta v naučenem svetu, mnogo državljanske hrabrosti.

Mogoče se bo strankarski tisk radi te avtoritete zavil v neprodiren molk, kar bi bilo zanj še najudobnejše, mogoče pa bomo čitali tudi cele kopice neslanosti, prikrojene za človeštvo z glavami, kakršne pač ima. Tudi s purgarskimi, ki bodo potem »cenile« knjigo — po časopisnih reportažah... Našim prijateljem vsekakor priporočamo, da preberejo knjigo samo od prve do zadnje strani. Našli bodo v njej potrjenih nešteto resnic, o katerih pišemo ti dve leti v našem listu in o katerih govorimo že tretje leto našemu ljudstvu.

Pisatelj sicer pride po drugi poti, ki je mogoče niti ne delimo z njim, do istih zaključkov kot mi. Mogoče je ta pot (Einsteinova relativitetna teorija) skozi vseмирje na naš svet tudi vzrok, zakaj pisatelj zaradi prostorne in časovne razsežnosti svoje makrokozmične izhodne točke v malem svetu ne raziskuje v podrobnostih, ki so včasih zelo značilne, da, naravnost odločujoče, razlike med posameznimi načrtnimi gospodarstvi, v kolikor jih trenutno imamo na svetu, ker jih smatra vse enako z ozirom na svojo izhodno točko za prehodne oblike, ki so vse še podvržene evoluciji. Glavno je, da pride pisatelj po svoji nenavadni poti do istega zaključka, kakor mi, da je nova doba — doba brez kapitalizma in demokracizma, doba načrtnega gospodarstva in temu odgovarjajočega političnega sistema. V zadoščenju nam lahko služijo, da nam mož svetovnega slovesa potrjuje, da smo Zboraši na pravi poti!

Presegalo bi daleč okvir tega članka, če bi hoteli podati vso vsebino te odlične knjige. Menimo celo, da je to v zgoščenih oblikah sploh nemogoče. Zato se omejujemo le na kratke sentence iz te knjige:

»Komur v Evropi narod ni življenjski okvir, ni vreden, da živi, ker ne živi.

Amerika ima denar, Evropa dušo. Amerika nima duše, Evropi manjka denarja.

Med belo in črno kožo divja v Ameriki neizprosna borba. Borba za ameriško dušo.

Kultura je plod združitve človeka z zemljo.

Ameriki manjka vse urejeno, ustaljeno življenje. Manjka ji združenje človeka z zemljo, ki povsod šele rodi kulturo.

Čista demokracija je prav za prav nekakšna politična statistika. Saj priznava mnenjem posameznikov popolno enakopravnost in jih šteje. Čisti demokraciji

Neobhodno je potrebno, da je vsakemu članu narodne družine zajamčeno, da s poštenim delom vzdržuje sebe in rodino. Edino to je poročstvo za obče blagostanje.

To more biti le v organiziranem narodnem gospodarstvu, urejenem po splošnem gospodarskem načrtu.

IX. točka istih »Smernic« pravi:

Zahtevamo, da naj država urejuje odnošaje med delom in kapitalom v svrhu zavarovanja soglasja v družbi.

Zahtevamo najpopolnejšo zaščito delavstva in zagotovilo socialnih pogojev dela ter da bo delavstvo imelo možnost kulturnega razvoja.

In končno 1. točka »Desetih točk« našega programa pa pravi:

Zbor zahteva, da se dá vsakomur tista pravica, ki mu pripada: kmetu kmetova, delavcu delavčeva, obrtniku obrtnikova, trgovcu trgovčeva, duhovniku duhovnikova, uradniku uradnikova, kulturnemu delavcu pravica kulturnega delavca — toda tudi lopovu in razbojniku tisto, kar lopovu in razbojniku pripada!

Po govoru tov. Šturma je predsednik nove organizacije zaključil zbor, tovariši pa so še dolgo ostali skupaj v tovariškem razgovoru in kramljanju, dokler ni mrak legel na zemljo in opomnil navzoče, da je čas za razhod.

V Breznici pa je nastala nova trdnjava Zbora, nov vir naše misli, novo jamstvo naše zmage...

ni važno nobeno mnenje, temveč le število enakih mnenj.

Čista, popolna demokracija je tako nevarna, tako nemogoča, da je človeštvo doslej še nikoli ni preneslo. Demokracija je pač nemogoča, dokler je toliko šibkih glav. Zato se je človeštvo rajše vdajalo nepopolni demokraciji. Nadomestilo je piramido glav s skupino piramid, razdelilo je prebivalstvo držav na stranke.

Človeštvo večino svojih problemov ne vidi do dna. Zato se cepi v stranke.

Z idejo čiste demokracije nima praktična demokracija, ki meri samo še višine piramid, zgrajenih od posameznih strank, skoraj nobene zveze več. Saj je praktična demokracija dosti bližja avtoritativni vladavini.

Američani imajo lahko tisoč mnenj. Vsako četrto leto smejo odločilno posegati v usodo svoje domovine, toda le z besedicama »da« ali »ne«. To je vsa njihova politična dejanska svoboda, vse drugo je malo pomemben videz.

Pa še ta svoboda je zelo gnila. Ne samo, da posega Američan v politiko le v velikih časovnih presledkih, takrat ko si izbira svoje častnike, in pri tem išče zaradi pičle izbire dejansko manjše zlo, to poseganje v politiko je tudi še v veliki meri nesvobodno. Dolar izbira posredno in neposredno. Veliki trusti, ki režejo vsakdanji kruh, polnijo številne glasovnice.

Francoska revolucija je po vsem svetu samo razbila, kar je bilo, ni pa prav za prav ničesar ustvarila. Razbiti absolutizem je živel kot demokracizem naprej. Razbiti merkantilizem je nadaljeval svoje delo kot kapitalizem. Kapitalizem je demokracičen gospodarski sistem. Danes umira tudi demokracizem, ker je kapitalizem na smrtni postelji.

Še danes je Evropa polna ljudi, tudi uglednih politikov, ki se navdušujejo v isti sapi za demokracijo in za načrtno gospodarstvo. Še danes imamo politike, ki ne razumejo gospodarstva, ki so prepričani, da se bo gospodarstvo uredilo samo, če bo le politika prišla v red.

Kolikor močnejši je demokracizem, toliko lažji je tudi kapitalizem.

Svetovno gospodarstvo je vse v razsulu. Kapitalizem umira. Demokracizem je ves bolan, ker je njegov gospodarski sistem na smrt bolan.

Kapitalizem je preprečil popolno katastrofo nespametnega merkantilizma, usmeril pa je gospodarski voz navzdol. Zato mora človeštvo iskati pametnih gospodarskih sistemov, ki vodijo navzgor, v blagostanje, v srečo. Pametno gospodarstvo more biti le načrtno gospodarstvo.

Novo dejanje se je že pričelo. Starejša generacija pa še hrani spomine na predvojno dobo, in ker ima še odločilno besedo, stremi še nazaj, v svet, ki jo je zgodil, v red, ki ga je nekoč imela.

Nova doba ve, da je bil denar varljiva dobrina, da je vodil nespametno delo in nepošteno delil pridelke. Nova doba se zaveda usodne zmote svoje prednice, ki je živela brez pravega načrta. Zato bo nova doba — doba načrtnega gospodarstva.

Ni naključje, da je nova doba doba autarkičnega gospodarstva. Navidezno se bori sicer vse civilizirane države le zaradi svoje varnosti za gospodarsko neodvisnost od svojih sosed. Avtarkija je pa v resnici odsev nove vloge denarja. Avtarkija je potrebna novemu poseganju denarja v človeško gospodarstvo.

Nova doba služi, da mora biti denarja toliko, kolikor ga delo potrebuje; ne pa toliko dela, kolikor ga denar potrebuje.

Človeštvo že razpada na velike imperije, ki postajajo bolj in bolj gospodarsko neodvisni drug od drugega. Rešilo se bo strahotne božje šibe — vojne, brž ko doseže popolno gospodarsko neodvisnost vseh svojih imperijev.

V trenutku, ko ima vsak imperij vse, kar mu more nuditi Zemlja, v zadostnih množinah za mirno življenje vseh svojih državljanov, je vojna očitno nemogoča. Kaj pa naj še prinese?

MAGNAUD, PREDSEDNIK SODISCA V CHATEAU-THIERRY-U SE NI OBOTARJAL UVRSTITI GOLOBE IN KROKARJE MED DIVJE ZVERI, DA SE JE IZOGNIL OBSODBI, KI NI USTREZALA NJEGOVI VESTI.

SODNIK NAJ NE RAZISKUJE, KAJ JE ZAKONDAJALEC MISLIL PRED LETI, TEMVEČ KAJ BI MISLIL DANES, DA BI SE SODSTVO PRILAGODILO ZAHTEVAM SODOBNEGA ŽIVLJENJA.

POLITIČNO SMETIŠČE

»Slovenski domek« ga je dne 25. nov. 1937 spet enkrat prav pošteno pihnil, ko je napisal:

»Führer Dimitrije Ljotić je razglasil svetu, da bo konec tega meseca ali pa v začetku decembra obiskal Sarajevo. Baje mu pristaši pripravljajo prav triumfalen sprejem. Kdo pa so ti pristaši, pa ni znano... Znano je samo to, da Veliki Dimitrije v Sarajevu nima nobenih somišljenikov.«

Mi bi malemu »domeku«, ki se sam imenuje »slovenski«, svetovali, naj se obrne kar na svojega bivšega gospoda Kaludžerčiča, ki mu bo najlažje iz lastne izkušnje razložil, če so v Sarajevu Ljotićevi pristaši ali ne.

Povedal mu bo lahko zopet iz lastne izkušnje, da znajo tamošnji Ljotićevi pristaši res pripravljati prav triumfalne sprejeme. Celo to mu bo lahko povedal, kdo so ti pristaši, saj so nabrali nekoč kar čez noč 35.000 Din takse za triumfalen sprejem.

Slednjič pa mu bo lahko zaupal, kdo od Kaludžerčičevih bivših kolegov bi bil danes bolj zadovoljen, če bi imel namesto »domekovih« Ljotićevih pristašev poleg sebe, če bi ne bilo namreč — grozdje prekislo...

*

»Slovenec« piše:

»Drugi narodi se za vprašanja izven njih zanimajo le toliko, kolikor se to tiče njihove trgovine, njihove ekspanzije in njihovega izseljenstva. Če se pojav teh vprašanj ne dotika, se o njem samo pomenijo in o njem berejo kakor o tolikih drugih dohodkih pod naslovom »po širnem svetu«. Pri nas pa gredo ta vprašanja na ostrino in po njih se zbirajo »pristaši« in »nasprotniki«.

Tako vprašanje iz slovenskega svetovljanstva je tudi vprašanje o demokraciji in fašizmu. Nekdo hoče ta vprašanja proglasiti za tako važna, kakor da nam ob njih gre za naš biti ali ne biti, kakor da bi bil kak zagovornik demokracije na svetu toliko demokratičen, da bi nam želel dolg naroden obstoj in napredek, kakor da bi bil kak fašist na svetu toliko zaverovan v svojo totalitarnost, da bi bil pripravljen iz zvestobe do svoje ideologije napraviti nas za velik narod. Nikdar nismo živeli ne od demokracije, ne od fašizma, ampak zgolj iz lastne odpornosti, ki pa v svetu še nima posebnega imena, ker pač ne moremo sprožiti svetovnega pojava.«

Izgleda, da se je »Slovenec« sam začel sramovati svoje »demokracije«, očitno »fašizma« bi mu bil pa tudi neprijeten, zato je svoji limonadi dal ime — »odpornost«, ki še ne sliši na nobeno ime. Zelo praktično!

*

Jugoslovanska misel prodira...

Sedanje urejene državne in politične prilike so letos omogočile celo to, da pišejo o prvem decembru in Zedinjenju dolge uvodnike vsi tisti, ki našega največjega državnega praznika nikoli priznavali niso! Kar berite tozadevne članke v »Slovenski vasi«, »Slovenec« itd.!

*

— Ali praznujete v vašem obratu praznik Zedinjenja Jugoslovanov?

— Ne! Praznovali bomo iz principa le Zedinjenje vseh Slovencev!...

*

Seja pripravljalnega odbora za proslavo Zedinjenja na ljubljanskem magistratu. Javi se se opolnomočeni delegati akademskega kluba Viteškega kralja Zedinitelja-Edinstva in delegati Saveza jugoslovanskih nacionalnih akademskih organizacij. Proti vsemu pričakovanju so bili omenjeni delegati odklonjeni z motivacijo, da organizacije, ki jih zastopajo, niso nobene »centrale«.

Na seji je bil nato izvoljen za predsednika tega slavnostnega odbora ljubljanski župan g. dr. Juro Adlešič.

*

Taktika na Hodžerovsko-borbaških »shodi«.

Na Notranjskem: »Kar je Hitler za Nemčijo, kar je Musolini za Italijo, to je Hodžera za Jugoslavlje!«

V Mariboru ob navzočnosti 16 oseb (od teh so bili 4 člani Zbora, ki so se udeležili »shoda« ad informandum): »Mi Borbaši smo za demokracijo! Boriti se hočemo proti vsem, ki dobivajo podpore od Hitlerja in ga hočejo kopirati!«

Ne vemo, če si bo g. Hodžera lahko kaj pomagal z vso svojo »demokracijo« v Mariboru, kajti za »demokracijo« je vseeno le premalo 10 ljudi. Za demokracijo treba mnogo — volilnega plevla, pa malo — pameti... Kaj od tega se nada, da bo imel

Diplomatski lovi

Lov je eno prvih sredstev, ki je služilo človeku za preživetje, pozneje pa se je prelevil v zabavo in v tej obliki prišel tudi na dnevni red diplomatskih sestankov. Gospodje diplomati namreč zelo radi posečajo svoje tovariše v drugih državah s »silno važnimi« nalogami, pa tudi brez njih. Ker je pa takim misijam neuspeh navadno že v naprej zagotovljen, jih prizadeti državniki navadno opravljajo v zvezi z lovom, kjer ni nič nenavadnega, če kdo ustrelji kozla, pa tudi sicer jih zelo mika lovska latinščina. Kljub svoji stoletni tradiciji pa diplomatski lovi še nikdar niso bili tako »pomembni« in številni kot dandanes.

Najvažnejšo prireditev te vrste imajo te dni v Berlinu. Ker je zadnje čase pretela resna nevarnost, da prevzeti potujoči diplomati iztrebijo vso divjačino v bližini Berlina, poleg tega pa je tudi nerodno vabiti na lov istočasno goste z različnimi okusi in potrebami (n. pr. Angleže in Madžare), so si odločujoči činitelji tretjega rajha v znamenje štednje omislili lovsko razstavo, ki je stalno na razpolago in jo lahko brez velikih stroškov pokažeš danes temu, jutri onemu.

Kot prvi si je ogledal to razstavo lord Halifax. Halifax je pretipal vse od vseh strani in odhitel domov. Londonska vlada se je pred vsem zanimala, kako si Nemci zamišljajo pregon na kolonije. Poklicala je

na posvet gg. Chautempsa in Delbosa, ki ju je zlasti neprijetno dirnila vest, da je v Berlinu razstavljena tudi divjačina iz angleških in francoskih kolonij. Izjavila sta, da bo Francija z vsemi močmi podpirala Anglijo pri preskrbovanju Nemčije s kolonijami, da pa se jim zdi vendarle primernejše, če bi Francija obdržala vse kolonije in raje iz njih prodajala Nemčiji surovine. — Če se bodo Nemci zadovoljili z »duhanjem« kolonij, še ni znano.

Na berlinsko razstavo je bila prirejena tudi ekskurzija ministrov iz Budimpešte. G. Kanya je v imenu vseh izjavil, da »kaj takega še nikoli ni videl«. — Zelo diplomatske besede!

Ker smo že pri diplomatskih lovih, naj navedemo še nekatere. Najzanimivejši je trenutno ruski lov na diplomate, ki je doslej zelo uspešen. Padli so doslej kot lovske trofeje poslaniki Davtjen (Varšava), Osums (Helsinki), Brodovski (Kovno) in Sijkskov (vojaški ataše v Londonu). Gonjači GPU pa imajo trenutno v pregonu še 19 diplomatov, med njimi poslanike pri avstrijski, češkoslovaški in kitajski vladi. — Radovedni smo, koliko bo divjačine...

Podali smo kratek pregled lovskega športa po vsem kulturnem svetu. Po kulturnem svetu, pravimo, kajti lov je šport in šport spada h kulturi.

Orientalaska pravljica

Sultan je imel velikega vezirja Aladina, ki je vladal njegovo deželo skupaj s 40 vezirji. Ti vezirji, podvezirji, paše, begi, podbegi itd. pa so bili polni grehov. Nič niso delali, samo davke so navijali, varali in pritiskali ubogo ljudstvo, si polnili žepe in dobro živeli v škodo skupnosti.

Nekoč je minila ljudstvu potrepljivost in je začelo razgrajati po deželi. Kjerkoli se je prikazal eden od omenjenih velikašev, je dobil takoj gnil paradižnik v glavo. Če je veliki vezir hotel mir, so se velmožje kregali med seboj na mile viže; če je hotel, da bi se kregali med seboj, so nalašč sklenili sporazum itd.

Dežele tako ni bilo mogoče vladati. To je končno izprevidel tudi sultan. Razjezil se je in je poklical velikega vezirja, vse srednje, male vezirje in subalterne velikaše, pa je še dal poloviti po deželi vse, ki so delali politiko — vsega 1000 velmož. Zaprl jih je v dvorano v veliki palači in jo zastražil s svojimi najzvestejšimi pandurji in evnuhi.

Njegov klicar jim je oznanil njegovo zapoved: »Kdor od 1000 zaprtih velikašev zneze v času od sončnega vzhoda do zatonja po eno pravo pravcato jajce (vsaj tako kot navadna kura), bo postal veliki vezir. Kdor ne zneze ničesar, bo obglavljen!«

V deželi pa je vladala korupcija in špijonaža. Velmožje so pravočasno izvohali, kaj bo zahteval sultan od njih in so prinesli s seboj v žepu skrito jajce. Pa so se navidezno napenjali in trudili — končno so vzeli na skrivaj vsak svoje jajce iz žepa, ga veselo vihteli nad glavo, češ — jaz po-

stanem veliki vezir in ne bom obglavljen, glej sultan, znesel sem jajce!

Samo eden od vseh pa je bil pošten, resen in razumen politik. Prišel je tak, kot je bil, ničesar ni poizvedoval, niti najmanj ni bil pripravljen na to, da bi nesel jajca na komando. Ko so prišli sultanovi revizorji in ga vprašali: »Glej, vsi velmožje so znesli jajca — le ti ne. Kaj to pomeni?«

Pa je odvrnil: »To pomeni, da je med nami 999 neumnih kokoši. Jaz pa sem — petelin, ki ne nosi političnih jajc! Kikeriki!«

Sultan, ki je skrito opazoval to početje, se je, hočeš — nočeš, na glas zasmejal in je odredil:

»Petelin naj postane veliki vezir. Vsem kokošim pa odsekajte glave! Kikeriki!«

Kaj pravite, kako je bilo ime petelinu?

(Iz nove zbirke pravljic »Aladin in 40 razbojnikov«.)

Naš odgovor...

Če imenujete to, da imamo trdno in pozitivno voljo za zadovoljitev in skrb za najbednejše, najbolj izžemane sloje ljudstva z dejanskim priznanjem njihovih svete pravice do dela in kruha, ne da bi dovolili pri tem rušilnega besa napram družbi in državi — če imenujete to fašizem: dobro — pa smo fašisti. Umirajočemu liberalno-kapitalističnemu gospodarstvu in svobodnemu izžemanju mas bomo zoperstavili stanovsko načrtno gospodarstvo, ki bo prineslo pogin poklicnim politikom.

Komunizem — kapitalizem

Ves Marksov komunizem je strašno hudo zlo prav kot kapitalizem povsod za družbo vso. Oba ljudem svobodo in raj obetata, a vodita v zablodo nasilja in gorja.

Vsak izmed njiju pravi: »Svobodno naj živi vsak zase«, po naravi in sebi v prid skrbi! Boga in vest zameta, sebičnost vodi ga, da delavca in kmeta izrablja brez srca.

Enakost in svoboda za vse, — to vsak trdi, v resnici pa gospoda le sebi v prid skrbi... Stanove pa vse skupaj, ki z delom svojih rok žive al' umov tukaj, — vse najdeš praznik rok!

Kapitalist odira, prilasča zemljo si in stroje, brez ozira za blagor splošnosti.

A komunista pa kmeta in stroje razlasti, zasebno last zameta, za blagor skupnosti.

V obeh primerih kmetu enako se godi: On suženj je na svetu kot delavec — trpi. gospodar sadove od truda in gorja in zmožnosti njegove si spravlja v žep brez dna...

Ta isti že gospod s podobama obema nastopa vsepovsod kjer ljudstvo se izžema! Gospod le smeje se pod krinko komunizma, kar zlo enako je kot zlo kapitalizma.

Mar ni tak komunizem prav židovska le past, prav kot kapitalizem samo le židu v slast? Oba ljudem svobodo in raj obetata, a vodita v zablodo nasilja in gorja... F. Beltram

GOSPODARSTVO

Naša trgovinska bilanca. Po službenih podatkih statistike o našem izvozu in uvozu posnema »Jugoslovanski Lloyd«, da je vrednost našega izvoza v oktobru tega leta 558,7 proti 468,5 milijonov din za isti mesec leta 1936, kar pomeni, da je bil izvoz v letošnjem oktobru za 90,2 milijonov din ali za 19,24% večji nego v oktobru lanskega leta.

Naš izvoz v oktobru t. l. je znašal 482,8 milijonov din proti 345,8 za isti mesec v letu 1936, kar pomeni 137 milijonov ali 39,64% več kot lani.

Vrednost našega izvoza za prvih 10 mesecev t. l. znaša 5.110,5 milijonov din proti 3.306,4 milijonov din za isti čas preteklega leta. Tako je naš izvoz v prvih desetih mesecih t. l. za 1.804,1 milijonov din ali za 54,56 odst. večji od lani.

Vrednost našega uvoza za prvih deset mesecev t. l. znaša 4.265,2 milijonov din proti 3.286,6 milijonov din za isti čas v lanskem letu. Tako je bil naš uvoz v tem letu za 978,6 milijonov din ali za 29,77% večji od lani.

Naša trgovinska bilanca je bila torej meseca oktobra aktivna za 659,9 milijonov din, v oktobru preteklega leta pa za 122,7 milijonov din.

Trgovinska bilanca za prvih deset mesecev t. l. je aktivna za 845,3 milijonov, a za prvih deset mesecev lanskega leta je bila aktivna le za 199,8 milijonov din. To pomeni, da je letošnja aktivna trgovinske bilance za več kot 22 krat večja od lanske.

V odstotkih je naš letošnji izvoz v prvih 10 mesecih za 19,77% večji od uvoza za isto dobo, dočim je bil lani izvoz večji od uvoza v prvih 10 mesecih le za 0,06%.

Vrednost našega izvoza v prvih 10 mesecih t. l. znaša 5.110,5 milijonov din. Vrednost našega izvoza za vse preteklo leto je bila 4.376,1 milijonov din. Naš izvoz v prvih 10 mesecih t. l. je bil torej za 734,4 milijonov din ali za 16,78% večji od celoletnega lanskega izvoza.

Naš uvoz v prvih 10 mesecih t. l. znaša 4.265,2 milijonov din, a za celo lansko leto je bil 4.077 milijonov din. Naš uvoz je bil torej v prvih 10 mesecih t. l. za 188,2 milijonov din ali za 4,59% večji od celoletnega v lanskem letu.

Lepe so vse te ugotovitve, zlasti ta, da je aktivna letošnjih 10 mesecev 22 krat večja od lanske za isto dobo. Prav žalostno sliko pa dobimo, če bi prav tako natančno ponazorili našo plačilno bilanco, ki je pa vseskozi pasivna! Ali si res nihče ne upa uravnovesiti naše obupne plačilne bilance? Morda pa nimamo za to danes sposobnega človeka?

*

Davčna statistika. V letu 1937 je bilo obdavčenih 17.255 obrtnikov, 11.877 obrtnikom se je pa predpisala pavšalna pridobnina. Ugotovljeno je pa, da je le 5.378 obrtnikov plačalo predpisano pridobnino.

Vsota pavšalne pridobnine je znašala 1.198.733 din, t. j. povprečno 101 din na enega obrtnika.

Občni in skupni davek je plačevalo 3.885 obrtnikov, skupaj 3.136.380 din, povprečno pa 807 din.

*

Donos davkov (prvo število pomeni davke l. 1935, drugo število pa davke l. 1936; vse v milijonih din). Neposredni davek 1.210 — 1.361; rentni davek 36,5 — 30,2; dividendni 14 — 19; službeni 136,4 — 133; agenti in prodajalci srečk 2 — 2,4; vojnica 4,1 — 6,8; davek na poslovni promet 295,7 — 363,6; luksuzni davek 27,9 — 35,4; službeni davek 118 — 123,5; samski davek 0,6 — 0,6; obresti 16,3 — 22,5; skupaj 1.861,5 — 2.098,0.

Plačanje davkov po banovinah v l. 1936. Po banovinah je bila slika plačanih davkov v milijonih din naslednja: Beograd 325,4, dunavska 516,1, drinska 119, moravska 100,8, vardarska 86,6, zetska 54,6, vrbaska 43,6, primorska 52,5, savska 525,1, dravska 274,3. Skupaj 2.098 milijonov din.

Dravska banovina je plačala davkov v milijonih din: leta 1934 242,4, l. 1935 260,6, l. 1936 274,3. Povprečno smo plačali v dravski banovini na prebivalca v letu 1935. 233 din, v letu 1936 pa 240 din. V dunavski banovini z Beogradom pa je znašal povprečni davek na prebivalca leta 1935. 288 din in leta 1936. 314 din. Dravska banovina zavzema torej v tem oziru »časno« drugo mesto!

Državni odbor za nabave je odobril licitacijo za nabavo železniških pragov. Po podatkih te licitacije so razdeljene dobave takole: Hrvaška 47,57%, Bosna 29,08%, Slovenija 15,20%, Srbija 8,15%. Od ponujenega blaga je bilo sprejetega iz Hrvaške 80%, iz Bosne 92%, iz Slovenije 85% in iz Srbije 83%.

Hrastniški »strokovnjak« na delu

»Slovenski Obrtnik« je priobčil v št. 7 dopis iz Hrastnika, v katerem se pisec članka hvali, kako njihova društva lepo napredujejo. Poziva obrtnike na zavednost češ, da je le organizirano obrtništvo sposobno boriti se za svoje pravice in zahteve. Ne pomaga nam tarnanje, če se ne zavedamo svojih dolžnosti. Koristi, katere nam nudi močna organizacija so nevidne, ker to niso koristi posameznikov, ampak celokupnega obrtništva. Tako torej piše **zaveden slovenski obrtnik** iz Hrastnika.

Dozdeva se nam, da ima dopisnik v »Slov. Obrtniku« kljub njegovi izjavi vendar le kake »vidne« ali »občutljive« koristi, ker bi drugače ne brenkal na strune polomljenih političnih ceter. Organizacije, katere so ustanovljale politične stranke, so imele le ta namen, da so lovile glasove. Tudi pri delavstvu je bilo tako, čeprav ga stavi drugim za vzgled. Delavstvo je »doseglo« s svojimi organizacijami, ki so se tudi medsebojno borile po taktu političnih kolovodij le za politični prestiž njih stran, isto kot obrtniki, namreč to, da smo vsi skupaj na psu. Posebno za revirje »črnega diamantha« ne more pisec trditi, da ima delavstvo paradiž. Torej ako se potrošnikom raznih predmetov, katere izdeluje obrtništvo, ne godi dobro, potem je naravno, da se tudi obrtnikom ne more, ker smo navezani na naše lokalne potrebe. A to ni samo pri nas, temveč je ista mizerija povsod.

Tudi mi smo prepričani, da je le celokupno organizirano obrtništvo sposobno izvajati si svoje pravice, toda ne na politično strankarski opredeljenosti, kakor je to danes. Obrtnik, ki se organizira v organizaciji, ki je privesek politične stranke, gotovo še ni stanovsko zaveden, in je dostikrat tudi izigran od enakih obrtniških tovarišev. Vodstvo take organizacije mora večinoma delati tako, kakor mu je ukazano od zgoraj. Tam pa vemo, da obrtniki niso še nikoli imeli svojih predstavnikov, kar obstoja Jugoslavija. Zato tudi obrtniški neuspehi, zapostavljanja, propast itd.

Znano je, da so v času raznih režimov delili obrtniku drobtinice tisti, ki niso obrtniki in da tudi teh drobtinic nikoli ni bilo deležno celokupno obrtništvo. Kje je n. pr. pravilna davčna obremenitev, kje obrtniška zaščita proti tujim velepodjetjem, ki ubijajo posebno malega obrtnika, kje je obrtniška zaščita proti šušmarstvu in kje je zaščita za obrtniške dolge? Vsega tega obrtnik gima, ni imel in ne bo imel, če bo njegova zavednost v tem, da se bo organiziral po receptu politično strankarske pripadnosti, mesto stanovsko.

Koristi bo obrtnik imel samo takrat, ko bo organiziran na stanovsko-zadružni podlagi, enoten in neodvisen od vseh do-

brin posejdujočega velekapitala ter njega političnih hlapcev. Le v tem slučaju bo obrtništvo samo odločalo o stanovskih težnjah in potrebah.

Zato se tudi ne čudimo, da koristi celokupnega obrtništva niso vidne, pa tudi se ne čudimo, da so vidne pri posameznikih, posebno pri onih, ki so vedno jako blizu vsakokratnih političnih samodržcev vladajočih režimov. Čudimo se pa tudi, da »Slovenski Obrtnik« ni priobčil imen predsednika in števila članov pred kratkim ustanovljenega tako hvalisanega »Društva obrtnikov« v Hrastniku. Ali ni morda uplivalo na »mnogobrojno« udeležbo slabo politično vreme?

Vest človeštva v kinu

Ko smo gledali v Ljubljani ta film, smo imeli čisto svoje misli. Takole smo si dejali:

Imeli smo nekoč može, umetnike, ki so se upali bičati svoj čas in male, pritlikave ljudi, ki so hoteli imeti prvo besedo pri vodstvu naroda. Imeli smo Levstika, Aškerc, Cankarja in druge, ki so bili umetniki, obenem pa junaški borci za resnico in pravico. Kje so danes taki može? Zakaj molčijo v užaljeni osamljenosti, da je slišati samo lažnive glasove političnih duševnih liliputancev, ki napeljujejo vodo na svoj mlin? Ali je umrla v njih **vest človeštva**? V vseh časih se niso bali veliki ljudje poseči v umazano politično blato, da so čistili Avgijeve hleve — le danes, ko nam sega blato do vratu, molčijo... **Kaka sreča bi bila**, če bi se zbudili in postavili svoje umstvene sposobnosti samo v službo domovine in ljudstva, iz katerega so izšli! **Še je malo časa na razpolago**, predno odbije zadnja ura!...

Ko so gledalci presunjeni in zamišljeni zapuščali omenjeno filmsko predstavo, je bilo nam »Zborašem« morda najlažje pri srcu. Nam ni bilo treba govoriti »mea culpa« in se trkati na prsa. **Saj že četrto leto kličemo svoj »Obtožujemo!« Vsaka nova številka našega lista, vsaka naša beseda izzvani v ta klic. Vodi nas edini nesebični namen, da bi gluhi zaslišali in slepi izpregledali — ter končno ukrenili, kar zahtevata od današnjega našega človeka pravica in resnica.**

To pa je — program »Zbora«!

Tujina za — »Slovenca«. »Slovenec« z dne 26. nov. 1937 (letnica namreč ni tiskovna pomota — op. ur.) piše:

»Trbovlje. — Žalostna smrt v tujini. Prišlo je sporočilo, da je umrl v Majdanu na Grini rudar Jože Medvešek. Bil je zaboden pri pitju in kvartanju, pravi pisimo. Star je bil 36 let. Pokopan je v Valjevu.«

(Mesto pokopa tudi ni tiskovna pomota — op. ur.)

Hrastniška in trboveljska dolina

Do danes smo vedno mislili, da beseda »socialist« pomeni vsaj toliko, da ima njen lastnik kakšne tesnejše zveze s socialnim sočutjem do pomoči potrebnega. Vsak ima kolikor toliko socialnega čuta v sebi do sočloveka, ki ga tare težka in mogoče še neozdravljiva bolezen. Da pa bi bili ti pojmi pri »socialistu« le na jeziku, nismo vedeli. Ne moremo trditi, da so vsi gospodje sodrugi enaki, pač pa mi ra«, od katerih enega je že priobčila »Delavska Politika«. — Torej povejmo!

V vseh večjih industrijskih krajih, tako tudi v Hrastniku, se sklicujejo socialisti in trkajo na prsa češ, mi smo edini pravi zaščitniki delavstva v sili, kadar ga gladi kaka reakcija, ki ni v skladu z načeli socializma, posebno pa je to pri onih, ki takorekoč zavzemajo »višjo funkcijo«.

V steklarni Hrastnika je za leto 1936-37 glavni obratni zaupnik sodrug B. — Neki neorganizirani S. V. je že dalj časa bolan in se zdravi v zdravilišču na Golniku. Njegovi prijatelji so nabrali prostovoljnih prispevkov, njemu za odhodnico, znesek 437 Din, kar je res lep primer socialnega sočutja. Med nabiranjem prispevkov je nastalo tudi kritiziranje, češ, da ni bil organiziran; posebno pa se je odlikoval neki »J« in se protivil takemu nabiranju. Dotični sodrug »J« je sedaj pozabil na socialni prispevek, med tem ko je »S. V.« svoj čas rad daroval, da je sodrug »J« služil svoj rok radi političnega delovanja.

Nabiralna pola se je glasila na Din 437, ki so jo takoj izročili glavnemu zaupniku S. B., da isti znesek dvigne pri blagajni v tovarni. Blagajna mu je izplačala celi znesek, izročil pa je samo 350 Din; ostalih 87 Din si je pa prilastil. Na sled so prišli na ta način, daso vprašali pri blagajni, če res ni toliko denarja v blagajni, kajti zaupnik je zatrjeval, da 87 Din še dobi, čim pride denar v blagajno, kar pa ni odgovarjalo resnici. Ko so ga energično prišli, je ostali znesek prinesel od doma, ne pa od blagajne. Torej se je hotel polastiti socialno čuteč gl. obratni zaupnik skromne vsotice 87 Din, kateri znesek bi odtegnil bolnemu človeku, da ga niso zasačili. Tako je torej bilo delovanje in socialno sočutje gl. obratnega zaupnika do obolelega sodruga.

Značilen, pa tudi obenem zanimiv primer je bil v kemični tovarni, ko je dobil neki zaupnik od nekega takrat tam zaposlenega »visokega« gospoda srebrno cigaretno dozo z napisom »J. O. družnost«. Zakaj jo je dobil, je marsikomu znano, osobito pa delavstvu.

Imamo sodruga tudi na višjih položajih, ki se bore za delavske pravice. Tak slučaj nam priča nedavno v Trbovljah, ko je nek tak sodrug pobasal takozvani »Parški dinar«. Bila je čedna vsotica od 18.000

dinarjev, toda sodna oblast v Celju je bila drugačnega mnenja ter mu prisodila strogo kazen in povrnitev omenjene vsotice. Ta primer nam samo priča, da gospodje sodrugi resnično dobro ščitijo ubogega delavca, posebno pa dobro razumejo razredni boj.

Delavstvu omenjenih industrij pa ključemo: opustite vaše dosedanje zmote, pristopite k nam v naš neustrašeni »Zbor«, kateri se bori samo za stanovsko ureditev in proti vsem »korupcijskim« ter strastnim političnim partizanstvom. Zato, vsi trezno misleči, mesto vam je odprto, da uredimo red in pravičnost. Za to se bori »Zbor« na čelu z našim neustrašenim predsednikom D. Ljotičem!

Naprej do zmage! Živel »Zbor«!

Misli

Razna naziranja, ki negirajo naše narodno in državno edinstvo, ne morejo prinesiti narodu trajnih koristi, ker nas razdvajajo in slabijo na znotraj in na zunaj. V sebi imajo kali ozkosrčnosti in mržnje, ki nikdar ne more biti nadomestilo za iskreno bratsko ljubezen kot predpogoj za enakopravnost in vsestransko tvornost celokupne narodne sile. Zato moramo in hočemo po vzoru drugih narodov slej ko prej odločno braniti in čuvati edinstvo naroda in države ter na teh močnih osnovnih temeljih ustvariti resnično svobodo, bratstvo in enakopravnost kot najtrdnjejše jamstvo jugoslovenske bodočnosti.

(Nova Doba).

Vzrok, da komunizem v naši državi uspeva, ni v idejni moči in prepričevalnosti njegove samega, temveč vprav v neurejenih razmerah našega javnega življenja. Ako se hočemo boriti proti komunizmu, se moramo boriti predvsem proti njegovim vzrokom. Zato moramo zastaviti vse svoje sile, da prisujemo v javno življenje duha umirjenjara reda in odgovornosti.

(»Naša misel«.)

Nehvaležnost

»Domoljub« ne pozna več JRZ! tako namreč piše slavna »Slovenska beseda«. Mi pa še točneje karakteriziramo nehvaležnost, ki je dokaj značilna za naše »slovenske« razmere, ko ugotovljamo: »Slovenska beseda« ne pozna več JNS!...

Novo občestvo

»Slovenski delavec« (z zeleno punktaško kravato na »glavi«) razpravlja precej učeno v uvodniku o »njihovi« skupnosti in končuje z bojnim klicem: »Nazaj h katoliški skupnosti, ki se odraža v farnem občestvu in stanovski ureditvi družbe!«

Vse bi še bilo v redu, samo tistega občestva ne moremo pravilno razumeti... Ali se nas morda kdo usmili in nam priskoči na pomoč s tem, da nam raztolmači to presneto i t občestvo...

Ignac Koprivec:

Utrinki z ljubljanskih ulic

Megla, sama megla in dež, da so se po ulicah napravile luže, podobne močvirjem, ki mažejo ljudem obuvala, jim brizgajo po obleki, da se tu in tam čuje krepka kletev, ko kosmiči blata zlete celó gori do glave, se vsedejo na ustnice, ali poredno zabingljajo na trepalnicah. Ljubljana pa se pogreza v megleno morje, iz katerega se svetijo luči tramvajev, avtomobilov in iz katerega se čujejo jezni klici prometnih stražnikov, zvonjenje svarilnih zvoncev in trobljenje avtomobilskih trobelj.

Dan za dnem poteka enako. Dan za dnem pada dež, se vlačí nad mestom megla, dokler se ne razmakne, da lahko sneži, potem pa zopet zagrne obnebeje, kakor bi bilo prepovedano, gledati sonce. — Dan za dnem pa je videti na ulicah tudi iste zaspane ljudi, ki zehajo, si brišejo nosove ter zlovesče mežikajo v megleni oklep, kot bi jim bilo vseeno, čeprav se svet obda z obročem gnojnice. Bogve, kje se je vzela ta lenobnost! — Menda je ni prinesla megla? — Pa se čuje, da so na svetu ljudje, ki gledajo, ki poslušajo, in ki znajo tudi govoriti, tu pa je samo zehanje in po-bežanje pogledov, kakor bi se ljudje sramovali sami sebe. Zgubljajo se v meglo, molče pozdravljajo znanke, trudoma predstavljajo noge kot bi bili izgarani do smrti. — Človeka strese mraz, ko vidi toliko apatičnosti in lenobe.

Tu in tam se iz megle izluščijo poslopja mesta, — sence, — obrisi, — redke je dan, ko je mogoče videti določno, vse kakor je. Kadar je tako blagoslovljen

dan, tedaj se opazi marsikaj zanimivega, marsikaj pa tudi takšnega, ob čemer zastane človeku srce, če mu ga še ni oglasil tok današnjega časa. Zdaj je postal nekak mir po Ljubljani. Stavbna dela so po večini zaključena, le tam pa tam se še čujejo kriki zidarjev, škripanje dvigal, ali pa enolično in dolgočasno drdranje visokega žerjava, ki, podoben velikanski pošasti, podrsava sem in tja, zasaja kremplje v tovore ter jih dviga v zrak in nosi tja, kjer jih potrebujejo, potem pa se za trenutek ustavi, kakor bi užival dopadenje nad svojo močjo, dokler znova ne hlastne po tovoru.

Kostanjevci škrobotoja po ponvah, mešajo kostanje ter jih ponujajo mimoidočim. Ko pa se ulije dež močnejše, posedajo pod »marele«, nalagajo na ogenj ogelje in se, vključeni v dve gube, umikajo dežju, ki lije z »marel«. Zdaj pa zdaj zaide k njim otrok. Razcefrana obleka visi z njega in prsti mu štrle iz obutvi, zadišali so mu kostanji, pa poprosi za prgišče. Ampak, kaj boš prosila siromaka, sirota, še sam bi beračil, ko bi ga ne bilo sram!

Ob zidovih, pod previsi napuščev, se vlačijo brezdomci, brezposelni in stradalci. Časih se jim posreči umakniti se hladnemu pljasku deževnice, ki pada s streh, ko pa morajo izpod napušča in jim mrzle deževne kaplje padajo za ovratnik ter drse doli po hrbtu, se stresejo, potisnejo roke globlje v žepe in pospešijo korake, kolikor jih pač lahko pospeši sestradan človek. Podnevi jih v mesto prihaja malo, zakaj lačen človek dandanes ne sme za dne v mesto, kajti on bi lahko s svojo klavarno pojavo izmalil lepoto mesta. Ta

megla jih dela skoro grde, še huje kot so v resnici, da izgledajo podobni strahovom, poslanim na svet za opomin k spreobrnjenju. Zvečer pa, ko zajame mesto tema, ko megla vsrka vase svetlobo uličnih svetilk, da se vidi meter pred se, tedaj ta stradalci stan zaživi. Kakor ščurki prilezejo iz skrivališč in kdor hoče videti, lahko vidi, kakšni so to ljudje, ali trden mora biti, sicer ga postane strah. To niso slabi ljudje kot se govori, ne, dobri so, predobri, le lakota pasejo, to je ves njihov greh. Lakota pa bi prisilila celo Boga samega, da bi stremil po sitosti. — Komur je dano čuti krike in prošnje, ki odmevajo zvečer po ljubljanskem vzdušju, ko po kavarnah in barih igrajo prvovrstni orkestri poskočne melodije in čustvene, od lepote trepetajoče skladbe, ko pokajo zamaški na šampanjskih steklenicah, tega strese mraz. Če se čuje jok otrok od tam, kjer v polomljenih barakah domujejo najbednejši, tedaj je nočna slika Ljubljane popolna, in, menim, da mu dolgo ne izgine iz spomina.

Zdaj so se izložbe polepsale in pridobile tudi na kolikosti. Vse, kar utegne pritegniti naše oko denarnega človeka, se košati v njih, se ponuja in pleše pred očmi, da ga skoraj omami.

Zvečer gorijo po izložbah luči, rdeče so prevlečene in rdeče predmete osvetlujejo, kakor bi bila povsod, po vsej Ljubljani, razlita kri. Menda je, menda je to njen simbol, ali pa je vse to radi miklavževanja, zakaj iz sleherne izložbe zija rogata glava parklja ali pa dobrodušno lice svetega Miklavža. Toda vsa ta lepota izgubi na vrednosti, če vidite oči razcapanega otroka, kako jih upira v izložbo. Lica mu

ne spreleti vesel drget, le ustnica mu časih zatrepeče in oko mu postane vlažno, v cape se zavije, da bi ne kazal golote in gre žalosten dalje.

Pred izložbami se večer za večerom ustavljajo ljudje, se pogovarjajo, kaj bodo kupili in se smejejo iznajdljivosti izložbenih aranžerjev. Zlasti neka izložba priklepa nase oči gledajočih. Ampak tam ni Miklavža, ni parklja in rdečih lučk, le slika je v izložbi, velika slika, ki predstavlja kmečko svatbo in o kateri celo govorijo, da je lepa. Morda je res lepa, jaz ne vem, toda resnična, resnična slika današnjih dni. Kje, le kje so še takšni ljudje? Kje so še irhaste hlače ter izvezeni kožuhi s pisanimi pentljami in rožastimi našivi? Kje je še taka zadovoljnost na licih ljudi? Kdor je prehodil našo zemljo v zadnjih letih, kdor je videl gostije v naših kmečkih domovih, temu je razstavljena slika samo še spomin minulih časov. Morda je slikar upodobil življenje, kakršno je bilo nekoč, zakaj, danes takšnega življenja več ne najde. Morda je hotel vzbuditi vest merodajnih, ki naj bi se predramila vsaj ob spominu na tisto, kar smo izgubili. Mnogo narodopisnega je na tej sliki, kar je na žalost že pozabljeno in oddaljeno od današnjih dni, ko vihrajo cape s teles sestradanih ljudi, da se človeku zdi slika kot bajka. Mar danes še najdeš kar štiri stanovne, kmeta, hlapca in izobraženega laika in klerika za isto mizo, pa še vesele in zadovoljne? Pa še tri generacije našega rodu v slogi in vzajemnosti? V muzeju bi predstavljala slika to, kar je upodobljeno na njej. V izložbi predstavlja — kontrast današnjici...